

HET ONTSTAAN VAN SOORTEN

Enkele weken geleden werd bekend dat de Nederlandse keverfauna één soort rijker was dan tot nu toe werd aangenomen. De soort was ergens in een slootje gevangen maar werd pas later bij nauwkeurige determinatie "ontdekt". Letterlijk ontdekt, want deze soort was nog in het geheel niet bekend. Een "nieuwe" soort dus, waaraan in de media heel wat aandacht werd geschonken. Niet zozeer vanwege het feit zelf als wel omdat de soort "gezegend" is met een ten opzichte van nauw verwante soorten buiten proportioneel groot geslachts-apparaat. Dát kenmerk vormde vermoedelijk de aanleiding voor alle ophef in de vaderlandse media. Immers, vrijwel dagelijks worden er nog nieuwe (tot nu toe onbekende) soorten beschreven, zij het dat het vooral om tropische soorten gaat.

Een hele andere categorie van "nieuwe" soorten betreft de soorten die "ontstaan" bij onderzoek van al eerder ontdekte en beschreven soorten: nieuwe inzichten, nieuwe namen. Bij het verschijnen van (ver)nieuw(d)e determinatiewerken worden ook U en ik daar regelmatig (en soms tot grote ergernis) mee geconfronteerd.

Sinds mensenheugenis worden ook op een heel andere manier "nieuwe soorten" gemaakt, een derde categorie dus. In de land- en tuinbouw worden tegenwoordig vrijwel dagelijks nieuwe "soorten", rassen, variëteiten en vormen ontwikkeld en beschreven. Tot voor kort betrof het voornamelijk soorten die door kruising van twee nauw verwante taxa ontstonden. Tegenwoordig ontstaan "soorten" ook in laboratoria met behulp van technieken die vaak samengevat worden onder de onjuiste noemer "genetische manipulatie". Een wat ongelukkige term omdat het oude "handwerk" van het kruisen van soorten natuurlijk óók manipulatie van de erfelijke eigenschappen betreft. Het ware derhalve misschien beter om van gen-manipulatie te spreken. Het onderwerp van manipulatie is namelijk niet meer de samenstelling van de set chromosomen maar veeleer de samenstelling van de chromosomen zelf. Met behulp van geavanceerde technieken worden genen met bepaalde eigenschappen als het ware ingebouwd in de chromosomen van de organismen die men wil veranderen. Doorgaans zit hier een economisch doel achter: het kweken of fokken van tegen allerlei ziektes resistente soorten en sinds kort ook het fokken van sneller groeiende slachtee. Zo zal er vermoedelijk over ongeveer vijf jaar een varken op de markt komen dat voorzien is van een extra gen dat de productie van een bepaald groeihormoon stimuleert waardoor voedsel ongeveer dertig procent efficiënter wordt omgezet in vlees. Ook zijn er al "efficiëntere" schapen "geschapen" die meer en sneller wol produceren. Los van de ethische en economische vragen lijkt het mij goed om ook eens aandacht te besteden aan de gevolgen voor natuur en milieu (mestoverschotten?) op langere termijn.

Charles Darwin heeft deze ontwikkelingen niet kunnen voorzien. Het zou anders ongetwijfeld hebben geleid tot een extra hoofdstuk in zijn beroemde boek over het ontstaan van soorten.

DOUWE TH. DE GRAAF

VERSLAGEN VAN DE MAANDELIJKE BIJEENKOMSTEN

TE HEERLEN OP 21 MAART

Na het welkomstwoord van de voorzitter deelde de heer F. Schepers mee, dat hij en de heer R. Schols op 15 en 16 maart 1988 in totaal 65 Rode wouwen (*Milvus milvus*) in de omgeving van Neerbeek en Schinnen naar het noorden hadden zien trekken. Ook de heren P. Spreuwenberg en R. van der Laak hadden op 16 maart 1988 elk één Rode wouw gezien en wel in de Selfkant respectievelijk in Heerlen. Daarna kreeg de heer J. Hermans het woord voor diens voordracht over: "(Natuur)gebieden in Midden-Limburg". Het Middenlimburgse kan bogen op een groot aantal natuurgebieden, die zowel ten westen als ten oosten van de Maas zijn gelegen. Spreker kondigde aan de aanwezigen aan de hand van lichtbeelden mee te willen voeren langs een aantal van deze terreinen. De reis werd begonnen in de Tuspeel te Heel. De Tuspeel is het enige gebied, waar nog hoogveenvorming plaats vindt. In-

teressante planten van dit reservaat zijn Rondbladige zonnedauw (*Drosera rotundifolia*), Witte snavelbies (*Rhynchospora alba*) en, uniek in Midden-Limburg, Lavendelhei (*Andromeda polifolia*). Een ander belangwekkend aspect van de Tuspeel is het voorkomen van Blauwtjes (*Polyommatus spec.*) en Hooibeestjes (*Coenonympha spec.*). Het gebied wordt ernstig bedreigd door de alles wegvretende ontgrindingen, die tot de grens van het reservaat oprukken en mogelijk uitdroging ervan tot gevolg zullen hebben. Tussen Helen, Roggel en Neer ligt het Leudal, doorsneden door Leubeek en Zelsterbeek. Het Leudal is een van oudsher belangwekkend natuurgebied, dat echter veel onder de toenemende recreatiedruk heeft te lijden. Dit heeft al geleid tot de achteruitgang van onder meer de IJsvogel (*Alcedo atthis*). Nog redelijk ongerept is het dal van de Zelsterbeek, waar nog Koningsvaren (*Osmunda regalis*), Schaafstro (*Equisetum hyemale*) en Witte rapunzel (*Phyteuma spicatum*) als bijzonderheden

kunnen worden aangetroffen.

Ook het dal van Swalm, ten oosten van de Maas, heeft nog veel te bieden. De Swalm heeft een beetje het karakter van een bergbeek, zoals ook door het voorkomen van de Vlottende waterranonkel (*Ranunculus fluitans*) wordt aangegeven. Stroomopwaarts vinden we in het Swalmdal broekbossen met bronmilieu's, bijzonder door de aanwezigheid van bepaalde Kreeftachtigen (o.a. *Gammarus fossarum*). Enkele delen van de beek bieden aan de Schitterende beekjuffer (*Calopteryx splendens*) nog de mogelijkheid zich voort te planten. Het probleem van het Swalmdal is, dat grote delen ervan (nog) geen bescherming genieten.

Dit laatste is gelukkig wel het geval met de Meinweg in Herkenbosch, een staatsnatuurreservaat, dat tussen twee natuurlijke beeksystemen ligt, de Rode beek (een foutieve vertaling van Rothenbach: dit is een beek waaraan bedrijven (waren) gelegen die vlas rootten) in het zuiden en de Bosbeek in het noorden. De Rode beek is een redelijk